

Litteratur.

Francis Harbitz: Lærebok i Retsmedicin. 2den delvis omarbeidede utgave. Kristiania 1918. 508 sider.

1ste utgave av denne bok er anmeldt av professor, dr. med. Ellermann i tidsskriftets tredje årgang (1915) side 221. Nu når 2den utgave foreligger, kan der være opfordring til at omtale boken med nogen ord også fra juridisk hold.

Det stof, retsmedicinen omhandler, er av rent medicinsk natur, og en lærebok i dette fag kan derfor saklig kun bedømmes av en mediciner. Men også for juristen har faget den største interesse, og særlig for kriminalisterne er det ganske nødvendig at ha kjendskab til det. Det må ialfald kræves, at de har oversigt over, hvad faget omhandler, og vite, hvad det er man med nytte kan søke opplysning om hos lægerne i anledning av en retssak. Men deres kundskap bør ikke indskrænke sig hertil. For at være en dygtig kriminalist, må man ha gjort retsmedicinen til gjenstand for et nøiere studium. Herved lettes i høi grad forståelsen av de uttalelser, som de sakkyndige læger avgir, og hvad der er mere, man sættes til en viss grad istand til at bedømme rigtigheden av uttalelserne og til i tilfælde at søke dem modificert eller supplert ved nye uttalelser enten av de samme eller av andre sakkyndige. Og dette er en ting, som kan ha sin store betydning. Den almindelige læge kommer forholdsvis sjelden i berøring med retssaker og får fra sit daglige virke kun liten erfaring i mange av de spørsmål, som retsmedicinen omhandler. Utover Landet og i de små byer er man imidlertid, ialfald her i Norge, ofte henvist til, navnlig i mindre straffesaker, at benytte almindelige praktiserende læger som sakkyndige, og det kan da hende, at den sakkyndige ikke er så kyndig, som han burde være. Særlig vil han kunne være fristet til at uttale sig for bestemt om ting, hvorom der

dog vitterlig hersker meningsforskjell, og det har forekommet tilfælde, hvor han endog har fremsat ganske urigtige og villedende påstande. Dette skyldes, at han som nævnt, mangler den personlige erfaring, og at han med den lille tid, som undertiden levnes ham, har misforstått de håndbøker i retsmedicin, som han næsten aldrig siden sin studietid har hatt bruk for, men som han kanskje nu ved denne enkelte leilighet har slått op i. Når sådanne tilfælde — om end meget sjelden — kan forekomme, vil det forstås, at det er meget ønskelig, om der kan øves nogen kontroll fra rettens og de sakforendes side.

Den foreliggende bok av professor *Harbitz* bør derfor studeres også av jurister, — noget som forøvrig forfatteren selv etter hvad der fremgår av forordet har været opmerksom på, — og ut fra dette synspunkt er det, at den fortjener omtale også fra juridisk side. Om dens saklige indhold kan en jurist naturligvis ikke uttale sig; men forsåvidt gir forfatterens stilling som professor i retsmedicin og hans lange praktiske erfaring som sakkyndig i en mangfoldighet av retssaker den sikreste borgen; man får også ved læsningen en behagelig og tryk følelse av overalt at bevæge sig på fast og sikker grund. Det blir bokens mere formelle fortrin, som her skal nævnes. Den er skrevet i et særdeles klart sprog og stoffet er udmerket ordnet. Et utførlig sakregister bidrar også til, at man uten vanskelighet kan finde frem til de ting, man har bruk for. Også behandlingen av de enkelte spørsmål er i formel henseende særdeles god; den ene slutning knytter sig logisk og tankeriktig til den anden, og spørsmålene belyses ved en rik kasuistik, som forfatteren ut fra sin store erfaring fra praktiske tilfælde har anført i særskilte noter. En vanskelighet for juristers fulde tilegnelse av boken frembyr dog den medicinske terminologi, som overalt benyttes. Forfatteren anbefaler med rette, at der i sakkyndige erklæringer mindst mulig anvendes medicinske uttryk, fordi disse gjør erklæringen mindre forståelig for dem, som skal bruke den. Fra et juridisk Standpunkt kunde man ønske, at han hadde fulgt denne regel i sin egen bok. Men nogen anke mot boken kan dog dette ikke bli. Den er jo væsentlig beregnet på medicinere og for dem er denne terminologi snarere en lettelse end det motsatte. Ulempen herved har forfatteren også søkt at avhjelpe ved som et særskilt hefte at utgi en »ordforklaring for jurister« (Kristiania 1916), hvori

han oversætter og kort forklarer betydningen av de medicinske udtryk, som er benyttet.

Boken gir i et indledningskapitel en oversigt over enkelte love, som det er av betydning for lægen at kjende noget til, når han skal fungere som sakkyndig, navnlig straffeprocloven, likesom der også ved begyndelsen av de enkelte kapitler citeres de bestemmelser i straffeloven, som berører det omhandlede emne. Denne oversigt er helt skematisk, men kan vel i al sin kortfattetthet gjøre nytte for den bruk, den er bestemt til. Særdeles nyttig er også de mange gode råd og vink, forfatteren på flere steder gir om, hvorledes sakkyndighetserklæringer formelt bør avfattes. De røber alle den erfarne praktiker.

Bokens utstyr er tiltalende. Den er trykt på godt papir og i 2den utgave forsynet med illustrationer, — fotografier og tegninger hentet væsentlig fra forfatterens egen retsmedicinske praksis.

Olaf Salomonsen.

The child and the war. Being notes on juvenile delinquency. By Cecil Leeson, Secretary of The Howard Association. Published for The Howard Association. 1917.

I 1916 kunde den nu over hele Verden kendte Howard Association se tilbage paa en 50-aarig, velsignelsesrig Virksomhed. De sørgelige Forhold, hvorunder den civiliserede Verden i de sidste 4 Aar i bogstavelig Forstand har kæmpet, kunde ikke give Anledning til at fejre Jubilæet med nogen Fest; men The Howard Association benyttede Lejligheden til i et kort Tilbageblik at resumere, hvad der var udrettet, og i et Fremblik antyde, hvad den endnu haabede at faa udført. Som Resultater af et halvt Aarhundredes Arbejde henpegede den paa den langt større Humanitet i Fængselsbehandlingen, Indskrænkningen af de langvarige Cellestraffe, Oprettelsen af reformatories, Anvendelse af Probation-Systemet (siden 1908), Oprettelsen af særlige Børnedomstole, Adgangen til afdragsvis Betaling af Boder og præventiv Behandling af vanemæssige og forhærdede Forbrydere. Blandt de Ting, Foreningen har paa sit Program for den nærmere Fremtid, anføres bl. a. en videre Udvikling af Probation-Systemet, Oprettelse fra Statens Side af industrial schools, reformatories og Borstal-Institutioner for fysisk defekte Forbrydere, bedre Klassifikation af Fangerne og særskilte Fængsler efter Fangerens Alder og Evner, lægelig men ikke straffende Behandling af epileptiske og mentalt defekte Forbry-

dere, Indretning af Kliniker ved Juvenile Court samt Indførelse af Straffedomme paa ubestemt Tid og af Losladelse paa Prøve.

Men ogsaa paa anden Maade bragte Howard Associationen sig i Erindring ved Jubilæet, — og som naturligt var, ved Udsendelsen af et Skrift, der tog Hensyn til de Farer, der indenfor dens eget Virksomhedsomraade truede netop fra de ekstraordinære uheldige Forhold, som Krigen havde frembragt med Hensyn til Bornekriminaliteten. Derfor udgaves (iøvrigt først i 1917) i Stedet for et Festskrift den »Rapport« fra Foreningens Sekretær, som her skal omtales. Den stigende Kriminalitet hos Børnene, hvorved Forf. i denne Forbindelse forstaar dem, der endnu ikke er fyldt 14 Aar, maatte af sig selv paatvinge sig Opmærksomheden. Paa Grundlag af en iøvrigt ikke særdeles omfattende Statistik opgør Forf. efter de 2 første Krigsaars Forløb Stigningen af Borneforbrydelserne til 34 %, medens Stigningen for Borneulykkerne alene var 50 %. Efterhaanden som Krigen varigheden forlænges, kender man jo nu endnu mere graverende Stigninger; dette gælder i hvert Fald for Tysklands og Østrigs Vedkommende, og England er sikkert heller ikke gaaet fri. Forf. opsøger og gennemgaar med Omhu og Forstaaelse Aarsagerne til Forøgelse i Antallet af de unges Forbrydelser. Ved en Undersøgelse for 400 ungdommelige Forbrydelser viste det sig i 40 % af Tilfældene, at Faderen tjente i Hæren eller Flaaden; i talrige andre Tilfælde var enten han eller Moderen eller begge to beskæftigede med lang Arbejdstid i Krigsindustrien. Det illustreres nærmere, hvorledes disse Forhold ødelægger Hjemmene, navnlig ved at gaa ud over Hustruerne, saa at disses Lyst og Evne til at være noget for Hjemmene trættes. Dette er de mere direkte Krigsaarsager. Men ogsaa indirekte virker disse. Med Hjemmets Disciplin svækkes ogsaa Disciplinen udenfor Hjemmet. Skolens Disciplin svækkes yderligere derved, at et meget stort Antal Skolebygninger er indtagne til Hospitaler og Skolebørnene fordelt til andre Skoler, hvor et $\frac{1}{2}$ Time System har maattet indføres. Udviklingen gaar derhos i Retning af at overfylde Klasserne, og Lærerne har i stort Omfang maattet erstattes med Lærerinder ogsaa for de større Dreng. Men yderligere unddrages de store Dreng i stort Omfang fra Skolen for at sættes til paatrængende Arbejde i Værksteder og andetsteds; de opnaar en Løn, der paa det nærmeste svarer til voksne Personers, og de voksne Opdragere har ingen eller ringe Indflydelse paa dens Anvendelse: en særlig stærk

Stigning i Kriminaliteten for de 12—14 aarige er bleven Følgen heraf. Fremdeles er Politiet formindsket og til Dels optaget af ny Opgaver, Gadebelysningen indskrænkes til det mindst mulige, — Stigningen af Forbrydelser, navnlig Tyverier, i den mørke Tid af Aaret derfor ogsaa endnu langt stærkere end for den lyse Tid. Det heltemæssige er Tidens Attraa, og enhver Dreng vil være en Helt; men den overraskede tyske Konvoi er en plyndret Vogn paa Gaden,— overalt mærkes Krigens Indflydelse paa hans Tankegang og Instinkter, og Svækkelsen af de moralske Betæneligheder er større hos Barnet end hos den voksne. Stærkest er dog alle disse Indvirkninger overfor de undernormale Børn, der i Forvejen har ondt ved Balancen overfor Livets sædvanlige Krav. Endelig tales der veltalende Ord om Filmens mislige Indflydelse, der forøges ved de som Følge af Krigen yderligere opløste Forhold i Hjemmene; de levende Billeder bliver tilbage som eneste Interesse, den eneste Lysplet i Børnenes tarvelige Liv. — Er der en Del af disse Aarsager, der er særlige for de krigsførende Lande, vil det ses, at det i andre Tilfælde drejer sig om Forhold, der ogsaa har Bud til os, hvor f. Eks. de sidste Aars Bolignød og dens Følger sikkert nok skal ytre sin Indflydelse paa Børnekriminaliteten.

Forf. gaar derefter over til, hvad der kan gøres for at modvirke eller fjerne disse Forbrydelsesaarsager. Det er ikke gjort med f. Eks. at sige: Bank Tyskerne af og send Soldaterne hjem, eller: Sæt Skoleudskrivningsalderen ved de 16 Aar med Fortsættelsesklasser nogle Aftener om Ugen. Spørgsmaalet maa stilles mere praktisk paa, hvad der kan gøres n u. Den bedste Vej til at finde, hvad der maa gøres for at betvinge de unges Forbrydelser, er at gaa ud fra, hvad der alt gøres i den Retning. Myndighederne idømmer dem Bod, revser dem, sender dem til Reformatory og Industrial Schools eller henviser dem til Omsorg af en Tilsynsværge (probation officer) i Overensstemmelse med Probation of Offenders Act 1907. Probation-Systemet bør imidlertid suppleres med en effektiv Ydelse af Erstatning -- som Loven giver Adgang til, men som ikke anvendes tilstrækkeligt i Praksis. Efter Omstændighederne maa det ogsaa kombineres med Betalingen af en Bøde, uden at dennes fulde Erlægelse dog skal danne nogen Grænse for Tilsynet af en probation officer. Antallet af disse, der allerede før Krigen var for ringe, maa forøges, og det gælder baade de lønnede og de ulønnede, frivillige. I mange Tilfælde vil Kvinder med Fordel kunne benyttes, medens af Mænd kun de, der er over

Militæralderen, eller som er fritagne for Militærtjeneste, for Tiden staar til Disposition. Her maa imidlertid med Fordel kunne udnyttes de gode Kræfter, der i adskillige Tilfælde findes blandt de til Helbredelse hjemsendte Soldater. Det henstilles endvidere, at der dannes lokale Raad til at drage Omsorg for Børn under Krigen, at Foreninger for Børn faar Plads i Skolebygningerne; de frivillige Foreninger bør antage sig ikke blot Børn, der har vist sig forbryderske, men alle vanskelige Børn, der trænger til Omsorg.

Saa er der Reformatory og Industrial schools. Under Krigen er Børn sendt til dem i langt større Antal end tidligere. En Del af disse er i Virkeligheden for gode til saadan varig Anbringelse. Hvis for Krigen Hjemmet har været godt, Skolens Vidnesbyrd gunstige og Drengens Opførsel ellers tilfredsstillende, bør han i hvert Fald kun anbringes der til Krigens Slutning eller indtil Familiens Forhold iøvrigt er bleven retablerede. Derimod bør fysiske Mangler ikke, som nu ofte, medføre Afvisning fra Opdragelsesanstaltens Side. Legemlig Revselse, der var lidet anvendt for Krigen, anvendes nu i større Omfang af Børnedomstolene. Dette er uheldigt. Den Revselsesret, som Hjemmene under de nuværende Forhold ikke kan anvende, bør gaa over til Lederen af den Skole, Barnet hører til. At tilvejebringe Forbindelse mellem By og Land i Børnenes Liv og et snævert Samarbejde mellem de forskellige Institutioner, der har Berøring med Børnene, er ligeledes Opgaver, der paatvinger sig. Filmstillingerne maa undergaa en moralsk Omvurdering; der maa indrettes særlige Børneforestillinger, de lidt ophidsende Gadeplakater maa forbydes, Skolen bør kunne forbyde et Barn Adgang til Filmsteatret, Mørket under Forestillingerne og de uheldige Følger deraf bør modvirkes ved Anbringelse af røde Lygter og passende Opsyn, og der bør være bedre Adgang for frisk Luft og Sol til Lokalet.

Sluttelig undersøger Forf. det Spørgsmaal, hvorledes man kan bibringe Barnet den Opdragelse, som det normalt vilde have modtaget fra sine Forældre, hvem det dog i de fleste Tilfælde, naar de er hjemme og har Lejlighed dertil, trods alle Fejl lykkes at gøre Børnene til hæderlige Mennesker. Fra Forældrenes Side var det undertiden det gode Eksempel, undertiden »Strygene«, der virkede, oftest vel en Forening af begge Dele. Men Børneforbrydelsernes Vækst under Forældrenes Fraværelse viser dog snarest, at Strygenes Indflydelse var den overvejende; Barnet handlede ret mindre for det rettes egen Skyld end af Frygt for Straf. Som held-

bringende under de nuværende Forhold synes Forf. kun at kunne give Anvisning paa Kirkens Indflydelse, men han savner Kirkens eget Arbejde i denne Retning. Han haaber imidlertid, at der indenfor Kirken vil rejse sig nogen, som kan og vil se Tingene, som de er, og sætte alle Kræfter ind paa denne Sag Landet over. For den sociale Følelse, der er vokset frem i disse mørke Tider, gives intet bedre Arbejdsfelt end Afhjælpsningen af den Børnenød, Tiden selv har fremkaldt.

Disse sidste Tanker har jo mere Karakter af en Opflammen af alle gode Kræfter til det forebyggende Arbejde blandt Børnene end af direkte Anvisninger til Nødens Afhjælpsning. I det hele maa det vel ogsaa siges, at ingen af de Forholdsregler, hvorpaa der ellers er peget af Forf., vil kunne fjerne de sørgelige Følger for Barnets Vedkommende af de Tilstande, der nu hærger næsten hele Europa. Dertil vilde det være nødvendigt at trænge ind til og bekæmpe selve Ondets Rod; men dette har selvfølgelig maattet ligge ikke blot udenfor denne Forfatters Opgave, men ogsaa udenfor nogen enkelts øjeblikkelige Evne. Arbejdet har imidlertid sin Betydning ved den Klarhed, hvormed dels de Veje fremstilles, ad hvilke Krigsforholdene undergraver Børnenes Velfærd, dels forskellige Anvisninger gives paa Bekæmpelsen af den videre Udvikling af de Forhold, der ikke blot nu, men ogsaa udenfor Krigssituationen tjener til at føre Born ind paa Forbrydelser.

E. O.